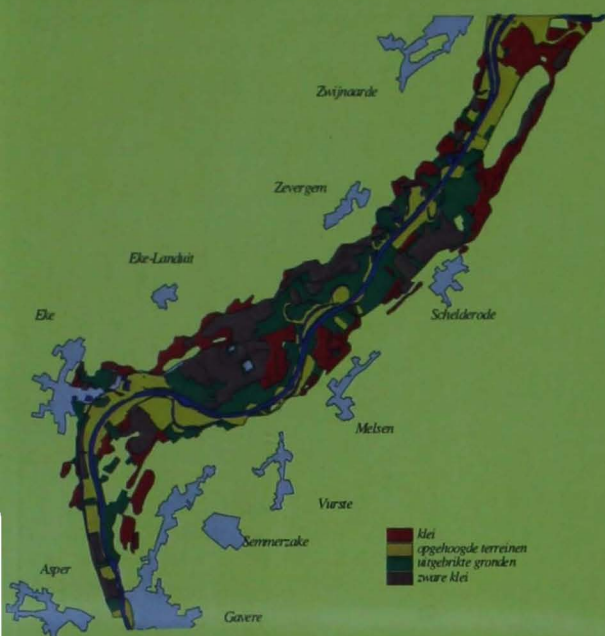

De Scheldevallei van Ferraris is niet meer...

Contactpersoon : Bart Vandecasteele, tel. : (054) 43 71 36;
e-mail: Bart.Vandecasteele@lin.vlaanderen.be

Wanneer we de Ferrariskaart voor de vallei van de Bovenschelde bekijken, valt direct op dat de vallei zelf een open gebied was met hoofdzakelijk hooiweiden. De laag gelegen gronden kwamen regelmatig onder water te staan.

Sinds het opmaken van de Ferrariskaart is er echter veel veranderd in de vallei van de Bovenschelde. Niet alleen werd de waterhuishouding drastisch gewijzigd door de aanleg van de Ringvaart, het rechttrekken en verbreden van de Bovenschelde, het bouwen van dijken en de werking van verschillende pompstations. Ook de alluviale bodem zelf van de vallei is sindsdien onderhevig geweest aan menselijke activiteiten.

We beperken ons hier tot het stuk van de Bovenschelde tussen de brug van Zwijnaarde en de brug van Gavere. We baseren ons op de bodemkaart van België (kaartblad 70 W (Gavere), IWONL, 1965, digitale versie schaal 1:20.000, OC GIS-Vlaanderen) en op de eerste resultaten van de inventarisatie 'Baggergronden in Vlaanderen' die momenteel uitgevoerd wordt aan het IBW. Wanneer we de alluviale vlakte beperken tot de delen met een klei- of zware kleitextuur, dan vinden we binnen dit gebied 180 hectare opgehoogde terreinen, waarvan meer dan 95 % ontstonden door opspuiting met baggerspecie. We treffen er ook één huisvuilstort aan. In de rest van het alluviale gebied treffen we nog eens 250 ha aan waar klei ontgonnen werd voor het bakken van stenen. Meestal werd hierbij meer dan een halve meter klei verwijderd. Uiteindelijk blijven er nog ongeveer 450 ha gronden over met een min of meer ongewijzigde textuur (klei of zware klei). Daarnaast werden in het gebied nog een aantal vijvers aangelegd en ging er heel wat terrein verloren bij de calibratie van de Bovenschelde.

Deze gewijzigde bodemtoestand bracht ook een aantal nieuwe landgebruiksvormen tot aan de oevers van de Bovenschelde. Bepaalde opgehoogde terreinen worden nu voor maïsteelt gebruikt, terwijl de natte stukken van de baggergronden met populier beplant werden. Op nog andere opgespoten terreinen onstonden spontane wilgenbossen. Veel terreinen bleken na kleiontginning te nat voor weiland en werden met wisselend succes met populier beplant. Hieruit blijkt eens te meer dat de invloed van de mens op de Scheldevallei zeer groot was. De Ferrariskaart moet dan ook met de nodige voorzichtigheid als referentie gebruikt worden.

Verhalen uit de oude doos, en ... de ene marter is de andere niet

Het verzamelen, via het marternetwerk, van verkeersslachtoffers onder de marterachtigen begint stilaan op dreef te geraken. Dat ook andere 'waarnemingen' (niet-ingezamelde dode dieren, waarnemingen van levende dieren,...) eveneens belangrijk zijn, lijkt daarentegen nog niet altijd helemaal goed te zijn doorgedrongen. Voor sommigen lijkt het op het eerste gezicht misschien ook niet zo zinvol gegevens van 'gewone' soorten als Bunzing te registreren. Het bijeenbrengen van goed gedocumenteerde waarnemingen (plaats, datum, waarnemer, ...) vormt evenwel de basis van nuttige databanken en soms verrassende 'archieven voor later'. Zo zijn ook actuele getuigenissen van vroegere waarnemingen vaak bijzonder betekenisvol. Sommige daarvan laten bijv. toe het lokaal uitsterfproces van bepaalde soorten, zoals o.m. van de Steenmarter in westelijk Vlaanderen, te situeren in de tijd. Tegelijk komt de hedendaagse pertinente 'kolonisatie' van deze soort over gans Vlaanderen in een ander interpretatiekader te staan. Andere staaltjes van 'oral history' tikken gezaghebbende auteurs van standaardwerken over Belgische zoogdieren op de vingers. Zo is de stelling, zowel van de Selys-Longchamps (1842), Frechkop (1958) als van den Brink (1978), als zou de Boommarter niet tot de Vlaamse fauna behoren, in tegenspraak met het volgende getuigenis: "Ook heb ik ofwel een Steen- ofwel een Boommarter gezien te Mol - Postel. Ik kende toen het verschil nog niet. Het moet net vóór of in de oorlog zijn geweest. Die ging als een razende achter een eekhoorn aan en minstens honderd meter ver hoorde ik nog het gekraak van dor hout. Iets wat me steeds is bijgebleven.". Zonder enige twijfel heeft Louis Delsupehe toen een Boommarter gezien.

Meteen is dit de gelegenheid om enkele vuistregels te geven inzake het onderscheid tussen Boom- en Steenmarter. Wanneer we een dood dier ter beschikking hebben, is de kleur van de ondervacht (het volhaar), vooral goed zichtbaar op de flanken, het betrouwbaarste onderscheidingskenmerk. Bij Boommarters is deze ondervacht grijs tot bruin, bij Steenmarters zo goed als altijd helwit. De kleur en de vorm van de keelvlak of bef, hét kenmerk bij uitstek volgens de 'boekjes', levert soms maar niet altijd houvast.

In principe heeft een Steenmarter een witte, gevorkte bef, terwijl deze bij de Boommarter geel is en onregelmatig afgelijnd. Behalve het feit dat 'onregelmatig afgelijnd' ook wel eens een gevorkt patroon kan opleveren, zijn er Boommarters met een geheel witte keelvlak, en wordt een zeldzamere keer een Steenmarter gevonden met een geelachtige bef.

Veel schieten we daar dus niet mee op, behalve dat als vast gegeven geldt dat een echt donkerkleurig of oranje bef altijd op een Boommarter duidt. Bij het waarnemen van een levend beest moet het al behoorlijk meezitten om op basis daarvan duidelijkheid te hebben. Er zijn natuurlijk ook de omstandigheden die belangrijke informatie kunnen opleveren. Zo is alleen de Boommarter in staat om als een razende 'een eekhoorn in de boomkruinen te achtervolgen, hoewel beide soorten uitstekend kunnen klimmen - veel beter dan de beste Huiskat. Een marter die een boomcabele bewoont kan dus evengoed een Steenmarter zijn. Een rustig-dagactieve marter is best waarschijnlijk een Boommarter; Steenmarters zijn immers in hoge mate nacht- en schemerengdieren... Waarnemingen goed documenteren is dus geen overbodige luxe!

Voor waarnemingen (zowel oude als recente) en verdere info: Koen Van Den Bergh, tel. : (054) 43 71 12
e-mail : Koen.VandenBergh@lin.vlaanderen.be

Foto: Dick Klees

Bravo Bart !...

In het kader van het Hoeilaartse druivenfestival vond op zondag 20 september aan de Ganzepootvijver te Groenendaal het 14^e Kampioenschap Houthakken voor Vlaams-Brabant plaats. De eer van het IBW werd hierbij, voor de vijfde maal reeds, verdedigd door ir. **BART DE CUYPER**. Zijn reputatie getrouw blonk hij eens te meer uit in het afzonderlijke wedstrijdonderdeel "Artistiek Figuurzagen". Hierbij wordt aan de deelnemers gevraagd met de kettingzaag een beeldhouwwerk tevoorschijn te toveren uit een zwaar stamstuk. Bart veroverde, net als twee jaar geleden,... **de eerste plaats!**

